

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 10:30 uur d.d. 14 april – 10:30 uur d.d. 15 april

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Zorgpersoneel 'in de frontlinie' Onbeschermd en niet-getest verpleeghuispersoneel Slachtoffers van huiselijk geweld Niet-coronapatiënten die op een behandeling wachten 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen (mantelzorgers) Coronavaccin-onderzoekers 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici ICT-en privacyexperts

Samenvatting

- Zeer veel aandacht voor de IMF-voorspelling. Die spreekt van 'De Grote Lockdown'- mogelijk de ergste economische crisis sinds de jaren '30. De cijfers voor Nederland kunnen dramatisch uitpakken (krimp 7,5%). "Nu is het stil in de winkelstraten omdat we niet naar buiten mogen. Maar straks doordat een deel van de mensen het zich niet meer kan veroorloven", zo schetst ING-econoom Marieke Blom.
- Ook het onderwijs komt veelvuldig aan bod. Er is weerstand in mei alweer de klaslokalen te openen, hoewel de ongelijkheid in het onderwijs groeit. De term 'coronageneratie' wordt daarbij zelfs genoemd.
- Qua zorgnieuws krijgt de afname van het aantal IC-patiënten aandacht. Media stellen voorzichtig dat die afname structureel lijkt te zijn. En omdat die aantallen een belangrijke graadmeter voor het Kabinet zijn bij het besluit over het vervolg van de maatregelen, worden de verwachtingen voor volgende week hoopvoller.
- Mensen kijken daarbij ook naar andere Europese landen die langzaam weer wat opengaan. Europa is wel een 'continent van twee snelheden' geworden met landen als Duitsland, Frankrijk, Italië en Nederland die de voet nog op de rem houden, en landen als Oostenrijk en Denemarken die een start hebben gemaakt met het opheffen van de beperkingen. Telegraaf noemt dit 'een sprong in het diepe, die door alle getroffen landen met spanning gevolgd zal worden'. Voor de Europese Commissie is hierbij een gecontroleerde exitstrategie het uitgangspunt: landen moeten die strategie (beter) op elkaar afstemmen, zeker buurlanden.
- Een regionaal lockdownscenario komt vaker ter sprake. Met een lage infectiegraad en geen overbelaste ziekenhuizen kan het noorden mogelijk eerder van slot dan de rest van het land, aldus experts. Voorwaarde is dat het hele zorgsysteem (niet alleen ziekenhuizen, maar oa. ook verpleeghuizen en thuiszorg) het aankan.
- Kritiek op de corona-app houdt aan. Critici hebben niet alleen zorgen over privacy, en de snelheid waarmee de app er moet komen; ook het feit dat de fase waarin kritisch besproken moet worden of we überhaupt in apps een oplossing zien, lijkt te zijn overgeslagen. Daarnaast: gebruikt het Kabinet de apps niet te veel als 'drukmiddel'? Alleen bij massaal app-gebruik kan Nederland weer van slot, klinkt te veel als indirecte dwang.
- Vakbonden reageren boos en bezorgd op het aantal (mogelijke) besmettingen onder zorgpersoneel. V&VN stelt dat het testbeleid in de wijkverpleging en de verpleeghuizen moeilijk van de grond komt. Verpleegkundigen geven aan dat er te weinig tests zijn, het te lang duurt voor een aanvraag leidt tot een test, en het personeel grote moeite en soms overredingskracht kost om zich te kunnen laten testen.
- Tot slot zeggen artsen en ziekenhuisbestuurders in het zuiden dat het uitstellen van sommige niet-coronazorg "niet langer verantwoord" is. Ze puzzelen met een 'harmonica-systeem' om weer patiënten te ontvangen voor wie afgelopen weken geen ruimte was. Het gaat om de semi-spoed: mensen die wel een paar weken op een ingreep konden wachten, maar echt niet langer. In dat harmonicasysteem moeten ziekenhuizen meteen weer kunnen minderen als er een nieuwe coronagolf komt.

Karakterisering berichtgeving

- Wat minder coronanieuws met VWS-invalshoek. Het gaat veel over de IMF-voorspelling, exitstrategieën van andere landen, het onderwijs, problemen in de cultuursector en economische maatregelen in Nederland.
- FD schrijft in het hoofdcommentaar dat voor een werkbare app eerst een 'gedegen en behapbare werkopdracht' nodig is. "Afgelopen jaren zijn ICT-projecten van de overheid mislukt omdat het hieraan ontbrak."
- Media benoemen dat het LCPS vandaag bekendmaakt hoe hervatting van de reguliere zorg eruit gaat zien.
- NRC bericht over brancheorganisatie voor maatschappelijke opvang Valente die pleit voor landelijke coördinatie van de aanpak van huiselijk geweld nu door de crisis een tekort aan opvangplekken dreigt.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)*Identiteiten*

- Verschillende bronnen melden aan NH Nieuws dat er in korte tijd tussen de dertien en vijftien ouderen zijn overleden in verpleeghuis De Santmark in Castricum. José van Vliet van de ViVa! Zorggroep kan dit aantal niet bevestigen of zeggen of zij aan het virus zijn overleden, omdat er niet op wordt getest. Volgens haar zijn in het verpleeghuis twee bewoners positief getest. Daarna is er niet meer getest - volgens haar conform het GGD-beleid. Iedereen met klachten wordt namelijk verzorgd, alsof zij besmet zijn met het coronavirus.
- Vooral 80-plussers gaan de laatste weken in verhouding minder vaak naar het ziekenhuis. In het begin van de crisis was ruim een kwart van de ziekenhuispatiënten 80+, bij de huidige patiënten is dat één op de vijf, blijkt uit een analyse van Volkskrant naar de RIVM-instreamcijfers van geregistreerde ziekenhuisopnamen.

Oorzaken

- Zorgorganisatie ZZG laat een onafhankelijk onderzoek doen naar woonzorgcentrum Mookerhof. Onderzoek moet oa. uitwijzen hoe het virus zich zo snel kon verspreiden in een nieuw gebouw. 6 van de 24 bewoners en 20 van de 34 medewerkers testte positief. De 24 dementerende bewoners moesten dit paasweekeinde naar een andere locatie, omdat passende zorg in hun eigen gebouw niet meer mogelijk was.
- Van de mensen die zijn overleden aan corona is 60% man, in de leeftijdscategorie van 60-80 jaar is ligt dit nog hoger: bijna 70%. Volgens viroloog Eric van Gorp (Erasmus MC) kan een verklaring mogelijk zijn dat mannen meer roken. "Dat maakt hun longen gevoeliger en kwetsbaarder."
- Complottheorieën over de relatie tussen corona en de komst van 5G houdt aan. Vannacht is een 13e zendmast in brand gestoken. Volgens Programmamaker Danny Ghosen circuleert online een schema over wie de meeste zendmasten in de brandsteken, een soort 'EK in de fik steken van de 5G-masten'.

Scenario's

- Een in Nederland ontwikkeld kankermedicijn kan mogelijk een rol spelen in de bestrijding van de coronacrisis. Er zijn eerste aanwijzingen dat het middel -dat Calquence heet -ook effectief is tegen Covid-19. Het farmaconcern AstraZeneca gaat het medicijn nu testen op 400 patiënten, meldt FD.
- Met een opvallend lage infectiegraad en zonder overbelaste ziekenhuizen kan het noorden mogelijk eerder uit de gedeeltelijke lockdown dan de rest van het land, stellen experts. Voorwaarde is wel dat het hele zorgsysteem (niet alleen ziekenhuizen, maar ook verpleeghuizen, thuiszorg, huisartsen) het aankan.
- Onderzoekers van het Radboudumc gaan kijken of een smartwatch kan worden ingezet om het coronavirus vast te stellen. Het onderzoekshorloge wordt gebruikt voor het vroeg opsporen van infecties veroorzaakt door Covid-19. De smartwatch werd eerder al gebruikt voor een onderzoek met parkinsonpatiënten.
- China is in negen regio's een onderzoek gestart om de omvang van de groep coronapatiënten zonder klachten in kaart te brengen. Doel is de antilichaamsniveau's te begrijpen en wetenschappelijk bewijs te leveren voor toekomstige aanpassingen om de epidemie onder controle te houden.

Informatiebehoefte*Welke informatie vragen leven er bij getroffen?*

- Op de social kanalen van minister De Jonge komen vragen binnen over beschermingsmiddelen voor mantelzorgers en het testbeleid. Mensen geven aan de haast en aandacht over de apps niet te begrijpen als er niet eens voldoende beschermingsmiddelen zijn.
- Op de corporate kanalen van VWS leven vragen over waar de afgekeurde mondkapjes heen gaan en waarom het budget voor de app niet wordt besteed aan de inkoop van beschermingsmiddelen. Ook blijven de zorgen over de tekorten van beschermingsmiddelen in verpleeghuizen aanhouden.
- Op de social kanalen van minister Van Rijn speelt de vraag waarom niet iedereen zich kan laten testen.
- Het RIVM krijgt vragen als: Kunnen herstelde mensen nog een keer ziek worden van het coronavirus of nog een keer positief testen? Kunnen muggen de ziekte over brengen?
- Vragen die aan Rijksoverheid worden gesteld: kan aandacht worden geschonken aan geboekte zomervakanties? Heeft u adviezen en richtlijnen voor gemeenten om coronaverspreiding onder daklozen te voorkomen. Waarom verschillend coronamaatregelen per gemeente?
- In de Volkskrant twee vragen die aandacht krijgen: "Kan ik vanwege het coronavirus de lift beter mijden?" En: "Kun je het coronavirus twee keer krijgen?"
- Hoe nuttig is het om een representatieve groep mensen in Nederland te testen op het coronavirus? Wetenschappers zijn het daarover oneens. Allemaal onderschrijven ze dat het nuttige extra data kan opleveren, maar ze verschillen van mening of dit nu het belangrijkste is om te doen.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Volgens de WHO is de piek van de uitbraak van het coronavirus 'zeker nog niet bereikt'. Ondanks dat de nieuwe besmettingen in Italië en Spanje afnemen, is het aantal besmettingen in het Verenigd Koninkrijk nog altijd groeiende. Ook in China is de uitbraak nog niet definitief voorbij. Volgens de WHO is het grootste probleem voor China het aantal besmette reizigers dat het land inkomen.
- Vanaf volgende week zijn dagelijks zo'n 12.000 extra testen beschikbaar, per dag kunnen er ruim 29.000 tests worden uitgevoerd. Sjaak de Gouw (GGD Nederland) verwacht dat de testcriteria worden bijgesteld, zodat meer mensen in verpleeghuizen of ggz-instellingen kunnen worden getest. Volgens De Gouw kunnen er daarna ook mensen in andere beroepen, zoals de politie, worden getest.
- Europese Unie is van plan om vanaf 26 april controles op de uitvoer van medische hulpmiddelen te beperken tot mondkapjes en voor de Balkanlanden geen restricties op te leggen. De regelwijziging duurt 30 dagen.
- De militaire herdenking op de Grebbeberg en de herdenking op het Nationaal Ereveld in Loenen op 4 mei, zijn alleen via internet of televisie te volgen.
- Ahoy is bijna klaar voor de opvang van coronapatiënten uit de regio Rijnmond. Vrijdag wordt een eerste hal in het evenementencomplex opgeleverd. Daarin kunnen, mocht het nodig zijn, 82 mensen worden verzorgd.
- Ook gevangenebewaarders kunnen zich sneller laten testen. Gevangenispersoneel dat in aanraking is geweest met een patiënt en klachten heeft die aan het virus doen denken, komt voortaan in aanmerking.

Maatregelen in het buitenland

- Duitsland zal de beperkende maatregelen voor onderlinge contacten voor de burgers vanwege het coronavirus waarschijnlijk gaan verlengen tot 3 mei. Waarschijnlijk gaan de scholen stapsgewijs open.
- In Polen worden de lockdown-maatregelen vanaf 19 april versoepeld. Het is nog onduidelijk hoe de vernieuwde maatregelen eruit komen te zien. Waarschijnlijk mogen winkels in Polen weer openen.
- In Oostenrijk mochten vanaf dinsdag 14 april veel winkels hun deuren weer openen. Ondernemers hebben nog wel te maken met beperkingen, zoals aangepaste openingstijden.
- In Denemarken morgen de kinderdagverblijven en lagere scholen weer open.
- Finland start met het weghalen van versperringen op wegen rond Helsinki, als eerste versoepelende stap.

Sport

- De UEFA gaat volgende week donderdag opnieuw in gesprek met de 55 lidstaten en vertegenwoordigers van het clubvoetbal. De UEFA streeft er nog altijd naar het seizoen af te ronden in juli/augustus.
- Volgens Spaanse krant Marca staat de Tour de France ingepland in de eerste drie weken van augustus, de Vuelta in september en de Giro d'Italia in oktober.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- Stichting IMTest is dinsdag in Oss gestart met een 'test drive thru' waar mensen zich op afspraak kunnen laten testen. Stichting IMTest werkt samen met een lokaal laboratorium. NOS meldt dat het RIVM over het algemeen terughoudend is over particuliere initiatieven, omdat de testen vaak niet betrouwbaar zijn.
- In Nederland zijn twee mensen gearresteerd wegens een oplichtingszaak met mondkapjes. Dat maakten Interpol en Europol dinsdag bekend.
- Kinderen krijgen weer vaccinaties van de GGD. Die heeft het vaccinatieprogramma hervat. Een ouder maakt zich zorgen omdat de persoon die de prik zet, geen mondkapje draagt.

Welke geruchten worden genoemd?

- Secretaris-generaal van de VN António Guterres waarschuwt voor een "gevaarlijke epidemie van onjuiste informatie". Hij waarschuwt specifiek voor schadelijke gezondheidsadviezen, complottheorieën en haat.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffen en betrokken?

- Medewerkers van het Erasmus MC vormden dinsdag een erehaag voor een aan corona overleden collega.
- RTL Nieuws meldt dat 100.000 mensen een corona checkapp hebben gedownload. Hierin vullen mensen dagelijks hun temperatuur en eventuele klachten in, waarna een advies volgt. 81% van de gebruikers, gebruikt de app dagelijks. Deze app maakt geen gebruik van locaties.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- De FNV pleit voor een bonus voor zorgpersoneel, waar nu in België over wordt gesproken. Daar wordt gedacht aan een eenmalig bedrag van 1.450 euro. Vice-voorzitter Kitty Jong: "Als je je eigen gezondheid, en die van je huisgenoten, in de waagschaal legt, moet daar iets tegenover staan."
- In een gesprek met minister Van Rijn drong de FNV vanavond aan op een aanscherping van de hygiëne-richtlijn. Kitty Jong: "Zorgmedewerkers buiten het ziekenhuis weten vaak niet of ze recht hebben op beschermingsmateriaal en hoe ze dit veilig moeten gebruiken. Nu komt het voor dat thuiszorgmedewerkers de hele dag hetzelfde mondkapje dragen, terwijl ze zes cliënten bezoeken. Om de kans op besmetting te verkleinen, zou de medewerker eigenlijk bij elke afspraak een nieuw mondkapje moeten dragen."
- De EC dringt erop aan dat EU-lidstaten hun exitstrategie gezamenlijk moeten coördineren.
- Stichting Het Gehandicapte Kind vraagt Nederlanders kom een donatie van 10 euro te doen om kinderen met een handicap te helpen. Veel kinderen met een handicap hebben een kwetsbare gezondheid, zijn in quarantaine en mogen geen bezoek meer ontvangen van hun ouders. Met het geld kunnen onder meer getraide vrijwilligers worden ingezet die online met kinderen kunnen spelen, videobellen of voorlezen.
- De aanpak van huiselijk geweld moet landelijk worden gecoördineerd. Dit zegt brancheorganisatie voor maatschappelijke opvang Valente, die door de crisis vrees voor een tekort aan opvangplekken. Bij de verantwoordelijke gemeenten ontbreekt een centraal coördinatiepunt. "Er was al een tekort aan plaatsen in de vrouwenopvang en door het te verwachten toenemende aantal slachtoffers kan dit nog verder oplopen", zegt directeur Esmé Wiegman.

Sport

- Belangenorganisatie NL Sporter hoopt op steun van de overheid voor sporters die in financiële problemen komen. Veel sporters zijn afhankelijk van sponsorinkomsten en start- en prijzengelden, maar vanwege de crisis zijn er de komende weken en wellicht zelfs maanden geen wedstrijden en evenementen. NL Sporter en de atletencommissie van NOC*NSF deden vorige week een oproep aan sporters die in de problemen komen om zich te melden. Bij de belangenorganisatie kwamen vooralsnog veertien meldingen binnen.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Trouw meldt dat Nederland de afgelopen jaren tot drie keer toe het dringende advies kreeg met een aanpak te komen waarmee pandemieën internationaal kunnen worden bestreden. Het gevolg zou zijn dat het uitblijven van een samenwerking tussen landen is dat landen overvallen werden door het nieuwe virus en er geen gemeenschappelijk beleid is. Gezondheidsadviseur Ger Steenbergen: "We reageren nu overvallen door de pandemie vanuit ons eigen belang, terwijl we als Europese landen jaren geleden ook een gezamenlijk beleid hadden kunnen voorbereiden". Ook geeft hij aan dat op de achtergrond een verschil in visie speelt tussen ministerie van VWS en Buitenlandse Zaken. "VWS vindt dat zij gaat over de Nederlandse gezondheidssituatie en dat de internationale gezondheidssituatie onder Buitenlandse Zaken valt. Maar dat departement ziet gezondheid niet als internationaal thema."

Besmetting onder zorgpersoneel

- Vakbonden reageren zeer boos en bezorgd op het aantal (mogelijke) besmettingen onder zorgpersoneel. "Nu pas is goed zichtbaar hoeveel zorgmedewerkers zijn blootgesteld aan het virus", zegt Kitty Jong, vice-voorzitter van de FNV. "Daar schrikken we ontzettend van. Het maakt ons ook boos. Zorgpersoneel, met name buiten de ziekenhuizen, wordt onvoldoende beschermd tegen het virus. Terwijl veiligheid het belangrijkste is dat een werkgever zijn personeel moet bieden."
- Michel van Erp van Nu'91: "We wisten uit omliggende landen wel dat het risico op besmetting in de zorg groot is, maar toch tonen deze getallen aan hoe ernstig de uitbraak is. Het laat zien dat we ook na een aantal weken niet voldoende beschermingsmiddelen hebben." Volgens Van Erp is vooral de situatie in de thuiszorg, gehandicaptenzorg en verpleeghuizen schrijnend. "Zij stonden constant achterin de rij bij het uitdelen van beschermingsmiddelen. En een dementiecliënt: die hoest niet in zijn ellenboog, maar midden in je gezicht."

Testbeleid wijkverpleging en verpleeghuizen

- Beroepsgroep V&VN stelt dat het testbeleid in de wijkverpleging en in de verpleeghuizen maar moeilijk van de grond komt. Verpleegkundigen geven aan dat er te weinig tests zijn, het te lang duurt voor een aanvraag daadwerkelijk leidt tot een test, en het personeel grote moeite en soms overredingskracht kost om zich te kunnen laten testen. V&VN geeft aan nog 'bar weinig' te merken dat er meer en uitgebreider getest zou worden. V&VN geeft aan dat er zich in de wijkverpleging en verpleeghuizen een stil drama heeft voltrokken. "Hoewel de angst niet altijd serieus werd genomen, zien we nu dat er in verpleeghuizen veel meer besmettingen en doden zijn gevallen dan gedacht."

- Aanvullend interviewt de Telegraaf V&VN-voorzitter Gerton Heyne. Volgens Heyne is de situatie onacceptabel: "Zorgverleners hebben het gevoel dat ze moeten wachten tot Sint Juttemis." Heyne benadrukt dat de angst die personeel ervaart zelf een bron van besmetting te zijn, voor hun omgeving mentaal zeer belastend is.

Corona-apps

- Marietje Schaake (directeur internationaal beleid bij het Cyber Policy Center van de Stanford universiteit en voormalig D66-Europarlementariër) vreest dat er te snel naar een app wordt gekeken als oplossing en of een app überhaupt nu nut heeft. Er zijn nog heel veel vragen, maar ook bereidheid mee te denken. Het Kabinet moet oppassen dat er geen verkeerde verwachtingen worden geschapen door te beloven dat een app gaat helpen om als land van het slot te gaan.
- FD schrijft in het hoofdcommentaar dat voor een goede werkbare app er eerst een 'gedegen en behapbare werkopdracht' nodig is. "Afgelopen jaren zijn veel ICT-projecten van de overheid mislukt omdat het juist hieraan ontbrak."

Aantal patiënten op de IC's daalt

- Ernst Kuipers (LNAZ) herhaalde dinsdag dat het nog te vroeg is om maatregelen te versoepelen, ondanks het aantal patiënten op de IC's daalt. "We hopen allemaal dat die daling geleidelijk aan steeds sneller gaat. Maar het is eerst zien en dan geloven". Kuipers noemde het 'echt een opluchting' dat het doemscenario waarin de IC's de toestroom niet zouden aankunnen niet is uitgekomen. De daling is volgens hem 'een evident effect van de maatregelen die in de maatschappij zijn ingesteld.
- Nu het aantal patiënten met corona op de IC's daalt, is het uitstellen van sommige niet-coronazorg 'niet langer verantwoord' zeggen artsen en ziekenhuisbestuurders in het Zuiden. Ze puzzelen met een 'harmonica-systeem' om weer patiënten te ontvangen voor wie afgelopen weken geen ruimte was. Het gaat om de semi-spoed: mensen die wel een paar weken op een ingreep konden wachten, maar echt niet langer. In dat harmonicasysteem moeten ziekenhuizen meteen weer kunnen minderen als er een nieuwe coronagolf komt. LCPS wil de werklast van ziekenhuizen eerlijker gaan verdelen, ook van niet-coronazorg.

Sport

- Directeur amateurvoetbal KNVB Jan Dirk van der Zee zegt dat het stilvallen van het amateurvoetbal vooral in sociaal opzicht veel gevolgen heeft. Zo biedt een voetbalclub een veilige omgeving voor kinderen met een moeilijke thuissituatie. Ouderen die voorheen actief waren binnen de club, zitten nu (soms) alleen thuis.
- De FIFA verwacht dat het overgrote deel van de voor het tweede deel van de in 2020 geplande voetbalinterlands pas in 2021 plaatsvinden.

Context

- Onderzoeksbureau SOMO stelt, na analyse van de jaarrekeningen van de 27 grootste farmaceutische bedrijven ter wereld, dat deze farmaceutische bedrijven de afgelopen twintig jaar steeds meer gericht zijn geraakt op het aangaan van lucratieve financiële constructies. Dat ging ten koste van het uitvinden of produceren van toegankelijke medicijnen of vaccins tegen virussen, zoals het coronavirus.
- Uit een studie van de Erasmus Happiness Economics Research Organization blijkt dat respondenten voor de uitbraak van het virus zichzelf gemiddeld een 7,5 gaven als het ging om geluk. Nu is dat nog een 6,3. Van de respondenten geeft 71% aan dat het virus overwegend negatieve effecten heeft op hun leven. Mensen zeggen zich nu vooral meer gespannen, prikkelbaar, bedroefd, angstig en eenzaam te voelen. Geluksdaling is het groots onder mensen met inwonende kinderen en mensen met inkomensonzekerheid.

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

Kritiek op het Kabinet en het RIVM

- In zijn vaste column in Telegraaf uit Leon de Winter kritiek op het RIVM en het Kabinet "Het lijkt erop dat het RIVM de diepte van de pandemie heeft onderschat; het stond daarin niet alleen, de meeste westerse landen hebben zich niet voorbereid en zijn te laat geweest met harde maatregelen. Er ontstond een inhaalrace, zowel qua kennis als hulpmiddelen, en die lijkt goed te verlopen. We naderen het moment waarop onze politici zich niet meer kunnen laten leiden door het RIVM. Exit-scenario's worden ontwikkeld en daaruit moeten onze leiders een keuze gaan maken. Zij moeten dus het RIVM gaan leiden en worden daarmee indirect verantwoordelijk voor de komende sterfgevallen in het door hun gekozen scenario. Deze oorlog kan niet zonder slachtoffers worden beëindigd. Kan Mark Rutte deze druk aan? Kan hij boven het RIVM uitstijgen en een leider in oorlogstijd worden?"